

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Conciliorm Omnium Generalium Et Provincialium Collectio Regia

Ab anno DCXLIX. ad annum DCLXXVI.

Parisiis, 1644

Concilium Toletanum X. Viginti Episcoporum Anno Octavo Reccesvinthi
Regis, aera DCXCIV. celebratum, sub Vitaliano papa. Est prouinciale.

urn:nbn:de:hbz:466:1-15300

CONCILIVM TOLETANVM X.

ANNO
CHRISTI
656.

VIGINTI EPISCOPORVM

ANNO OCTAVO RECCESVINTHI REGIS,

^a æra DCXCIV. celebratum, sub Vitaliano papa.

Est prouinciale.

TITVLI CAPITVLORVM.

* annun-
tiationis
dominica.I. De celebritate festiuitatis * domi-
nicæ matris.II. De non violandis religiosorū in-
ramentis, in salutē regiam datis.III. De non permittendo laicis im-
perare religiosis.IV. De professione & veste religio-
sarum viduarum.V. De remotis excusationibus vi-
duarum transgressionem religio-
nis sequentium.VI. De his qui in parua ætate co-
ram parentibus religionis habi-
tum tenuerint.VII. Vt nullus Christianum Iu-
deis vendat.

PRÆFATIO.

IN NOMINE DOMINI HABITA SYNODVS X.
in Toletana vrbe, die Kalendarum Decembrium, anno octa-
uo gloriosissimi domini & religiosissimi Reccesuinthi principis,
æra DCXCIV.

GRATVLATIONEM nobis spiritualem diuina contulit
gratia, quando tribuit vti * nobis & salutaris discipli-
næ * frequentia, & conuenire ad pacificorum votorum
studia præoptata. Congregatis ergo nobis, & in concor-
dia animi, & in Conuentu loci, referentes gratias inuifibi-
li Deo, & glorioso rerum domino Reccesuintho regi, cu-
ius sacratissimo voto, retenta paternitatis sanctæ tradi-
tione, ad sacrum quiuimus adunari Conuentum, has sub-
ter annexas regulas concordie definitione prolatis æterna
statuimus manere lege præfixas.

CAPITVLA.

I.

Cum nihil fidei sinceritas per diuersitatem ad-
uersum incurrat, & vnitatem catholicæ regulæ va-
rietas nulla discerpat, est tamen quod nisi tempo-
rum vnitatem seruetur, & discidium indiscissæ vnitati

ANNO
CHRISTI
656.

parturiat, & sacramentorum vnitate constare non valeat. Hinc est, quod^b paschale festum, nisi vno die celebremus & tempore, in Iudaicum decidamus errorem. Hinc^c aduentum sancti Spiritus post resurrectionem Dei nisi expectemus tempore definito dierum, simul & numero, non possumus impleri eiusdem Spiritus dono. Quoniam si caret plenitudinis numero, carere potest & mysterii sacramento. Hinc^d natiuitatis dominicæ sacrum, quo euidenter de vtero virginali Verbum prodiit caro factum, absque dubio seruat temporis cursum, & repræsentat^{*} specialis diei momentum. Si ergo natiuitatis & mortis incarnati huius Verbi dies absque immutatione ita certus habetur, vt absque diuersitate in orbe toto terrarum ab omni concorditer ecclesia celebretur, cur non festiuitas gloriosæ matris eius eadem obseruantia, vno simul vbique die, similique habeatur honore? Inuenitur etenim in multis Hispaniæ partibus huius sanctæ Virginis festum non vno die per omnes annorum circulos agi.^{*} Quoniam transducti homines diuersitate temporum, dum varietatem sequuntur, vnitatem celebritatis non habere probantur. Qua de re, quoniam die qua inuenitur angelus Virgini Verbi conceptum & nuntiasse verbis, & indidisse miraculis, eadem festiuitas non potest celebrari condigne, cum interdum quadragesimæ dies, vel paschale festum videtur incumbere, in quibus nihil de sanctorum solennitatibus, sicut ex antiquitate regulari cautum est, conuenit celebrari; cum etiam & ipsam incarnationem Verbi non conueniat tunc cele-

* speciale
diei mo-
nimentū.

* Quo
enim trans-
ducet ho-
mines di-
uersitas
temporū,
dum va-
rietatem
celebrita-
tis habe-
re proba-
tur?

britatibus prædicari, quando constat idipsum Verbum post mortem carnis gloria resurrectionis attolli, ideo speciali constitutione sancitur, vt ante octauum diem, quo natus est Dominus, genitricis quoque eius dies habeatur celeberrimus & præclarus. Ex pari enim honore constat, vt sicut natiuitatem Filii sequentium dierum insequitur dignitas, ita festiuitatem matris tot dierum sequatur sacra solennitas. Nam * quod festum est matris nisi incarnatio * quid Verbi? cuius vtique ita debet esse solenne, sicut est & eiusdem * natiuitas Verbi. Quod tamen nec sine * natiuitatis exemplo decedentis moris, qui per diuersas mundi partes dignoscitur obseruari, videtur institui. In multis namque ecclesiis a nobis & spatio remotis, & terris, hic mos agnoscitur retineri. Proinde, vt de cetero quidquid est dubium sit remotum, solennitas dominicæ matris die decimo quinto Kalendarum Ianuariarum omnimodo celebretur, & natiuitas Filii eius Saluatoris nostri die octauo Kalendarum earumdem, sicut mos est, solennis in omnibus habeatur.

I I.

Conc. Tolet. IV. c. 73.

Frequentium molestiarum nocens impulsus contemni quidem magnitudine decentis poterat grauitatis: sed quia leuitas labens facile ad præcipitia vana corda reclinat, bene honesta sollicitudo cohibere properat, quod frequentata vſitatio vitare non curat. Ideo cum & quorundam paternorum sanctionibus decretorum, & institutionibus sit legalibus cautum, ne contra salutem principum, gentisque, aut patriæ, quisquam meditari conetur

ANNO
CHRISTI
556.

aduersum, hoc vnum specialiter nunc depromitur
obseruandum, vt si quis religiosorum, ab episcopo
vsque ad * extremi ordinis clericum, siue * mona-
chum, generalia iuramenta in salutem regiam, gen-
tisque, aut patriæ data, reperiatur violasse volunta-
te profana, mox propria dignitate priuatus, & lo-
co & honore habeatur exclusus, & miserationis ob-
tentu tantummodo reseruato, vt an locum, an ho-
norem, an vtraque possideat, concedendi ius licen-
tiamque principalis potestas obtineat.

III.

Reuerentiæ totius * auditum, quia res * adiit du-
ra, non frustra * cogimur hanc duriori * extirpare
censura. Agnouimus enim quosdam pontifices
præcepti principis apostolorum, qui ait, *Pascite*
qui in vobis est gregem, non coacte, sed spontanee, nec
dominantes in clero, sed forma facti gregis, ita esse im-
memores, vt quibusdam monasteriis, parochiali-
busque ecclesiis, aut suæ consanguinitatis personas,
aut sui fauoris participes, iniquum sæpe statuant in
prælatum; ita illis prouidentes commoda inhone-
sta, vt eisdem deferantur, aut quæ proprio episco-
po dare iustus ordo poposcerit, aut quæ rapere de-
putati exactoris violentia potuerit. Proinde de-
center omnibus placet, & in præsentī tale rescin-
dere factum, & non esse de cetero faciendum.
Nam quisquis pontificum deinceps, aut sanguine
propinquis, aut fauore sibi personis quibuscum-
que deuinctis talia commodare lucra tentauerit
* ausu nefandæ præsumptionis; & quod visum
fuerit deuocetur in irritum, & qui ordinari an-

Decret.
luon. p. 12.
c. 88. Ita ha-
betur: Igi-
tur si cleri-
ci, aut mo-
nachū inue-
ti fuerint
coniurati,
aut per cō-
iurationem
calumniam
machinan-
tes episco-
pis, vel cle-
ricis, pro-
priū amit-
tant gradū:
sicque 11.
quæst. 1.
Si clerici.

Dist. 89. c.
Decenter
omnibus
placet.

* ad suum
nefandæ
præsum-
ptionis
excidiū,
& quod

nuæ * excommunicationis ferat excidium.

I V.

1. Cor. 2.
De viduis
supra dixi-
mus Conc.
Tolet. IV.
cap. 55.

20. q. 1. Vi-
dua, quæ
sanctæ reli-
gionis.

Bene per Spiritum Dei possumus cum sancto A-
postolo dicere, non ignorare nos astutias satanæ:
quia impellimur zeli domus Dei ardore cremari.
Videmus enim ad tanta fraudum studia conuale-
scentem excreuisse perniciem, vt primæua patrum
constitutio a quibusdam æstimeretur illudi, & noua
iudicium putetur intentio * falli. Nam inueniuntur * pelli.
nonnullæ viduæ diuersis excusationibus se adeo
contegentes, vt blandiantur sibi, non se patrum
plena religionis alligatas institutione teneri. Vnde
antiquis inconcussis permanentibus regulis hoc ad-
iicitur nouæ oraculo sanctionis, vt vidua, quæ san-
ctæ religionis obtinere propositum voluerit, sacer-
doti, vel ministro, ad quem aut ipsa venerit, aut
quem ad se venire contigerit, scriptis professionem
suam faciat, a se, aut signo aut subscriptione * no-
tatam, continentem, se & religionis propositum
velle, & hoc perenniter inuiolate seruare. Ac tunc
accepta a sacerdote vel ministro apta religionis * v-
sui veste seu lectulo, quiescens, siue quocumque
loco consistens incunctanter vtatur: nec diuersi
coloris, aut diuersæ partis eadem sit notabilis vestis,
* nisi religiosa, & non suspecta, quæ careat & varie-
tatibus colorum, & diuersitatibus * partium: adeo
vt absque vlla suspitione transgressionis maneat
vsui tantum apta sanctæ religionis, & * vsui sexus
competens, ad testimonium probitatis. Vt autem
deinceps nihil deuocetur in dubium, pallio purpu-
rei vel nigri coloris caput contegat ab initio sus-
ceptæ

ANNO
CHRISTI
656.

* excom-
munica-
tionis sub-
iacet: quæ vero
ablata
fortasse
fuerint,
ab eo qui
tulit red-
dantur in
duplum.

* pelli.

* notam,

* huius

* sed

* specie-
rum:

* sui se-
xus

ANNO
CHRISTI
656.

ceptæ religionis : vt dum illic intulerit signum probabilis sanctitatis, vbi nullius falli poterit visio intuentis, * nusquam attentetur ausus detestandæ præsumptionis.

V.

* Omnis
femina
nihil
excusatio-
nis valeat
in opposi-
tionum

* Omnes feminæ, quæ iam in præteritum religionis veste fuisse probantur indutæ, * nihil ad excusationem valeat oppositionum quælibet obiectio, quamuis diuersis aut callidis adumbrare se velint fallaciæ argumentis : sed ad sacratissimas sanctiones

* sub-
nexas.

disciplina sanctior teneat eas religatas atque * sub-

* Com-
muneantur

nexas. * Commoueantur sane sacerdotis auctoritate, vt sponte * ardeant : quæ si redire noluerint,

* cultum

impulsu sacerdotis ad religionis * habitum reducantur, & in monasteriis reductæ excommunicationis condignæ sententia feriantur. Hic idem quoque ordo in illarum condemnatione manebit, quæ quamlibet a sacerdote vel ministro sanctimonix vestem non accepissent, ipsæ tamen, aut indutæ sunt, aut illo indui habitu consenserunt, qui religionis esse cultus ab intuentibus crederetur, sicque coram ecclesia, vel sacerdote, aut etiam competentibus

* veste

testibus quandoque indutæ * visæ certis indi-

* tamen,
seu venien-
tes ad pri-
mam reli-
gionem,
seu post
transgres-
sa resu-
mentes
iterata
conuer-
sione,
* vltius

ciis aut testimoniis approbantur. Omnes hæ * tamen, seu post transgressum resumentes iteratam conuersionem, sicut præmissum est, & pallio capita contegant, & conscriptam roboratamque professionis faciat scripturam, per quam * alterius non sinantur relabi ad præuaricationis audaciam.

Quæ vero ex omnibus his fuerint repertæ animum aut vestem in transgressionem dedisse, & excommu-

Concil. Tom. 15.

Ecc

27. quest. 1.
Omnes fe-
minæ : non
ad verbum.

nicationis sententiam ferant, & rursum mutato habitu in monasteriis, donec diem vltimum claudant, sub ærumnis arduæ pœnitentiæ maneant religatæ.

ANNO
CHRISTI
636.

V I.

Iuo p. 7. c.
27. Burch.
lib. 8. cap. 1.

20. q. 1. Si
in qualibet.

Cum hucusque dissolutæ operationis effectus interdum nutare fecit honestæ constitutionis editum, * dum * incondite resolui putatur, quod * in-
dissolubile sanctionis auctoritate tenetur. Ideo quidquid obuium ex incerto * incurrit, euidenter abiici debet, vt de cetero nihil supersit quod in
dubium nutetur. Ideoque si in qualibet minori ætate, vel religionis tonsuram, vel religione debitam vestem, in vtroque sexu filiis aut vnus aut ambo parentes dederint, * certe aut nolentibus vel ne-
scientibus se, susceptam non mox visam in filiis abdicauerint, sed vel coram se, vel coram ecclesia, palamque in conuentu eosdem filios talia habere permiserint, ad sæcularem reuerti habitum ipsis filiis quandoque penitus non licebit: sed conuicti, quod tonsuram aut religiosam vestem aliquando habuerint, mox ad religionis cultum habitumque reuocentur, & sub * æterna distriktionē huiuscemodi
obseruantiaē inferuire cogantur. Parentibus sane filios suos religioni contradere, non amplius quam vsque ad * decimum ætatis eorum annum licentia poterit esse. Postea vero, an cum voluntate parentum, an suæ deuotionis sit solitarium votum, erit filiis licitum religionis assumere cultum. Quisquis autem vel abolitione tonsuræ, vel sæcularis vestis assumptione detectus fuerit attigisse trans-

* proponimus ne resolui putetur, * incognite indissolubili occurrit,

* forte

* strenua

* duodecimū al. quatuordecimum

ANNO
CHRISTI
656.

gressione, & excommunicationis censuram acci-
piat, & religioni semper inhæreat.

VII.

Septimæ collationis obiectu immane satis & infandum operationis studium nunc sanctum nostrum adiit Concilium; quod plerique ex sacerdotibus & Leuitis, qui pro sacris ministeriis, & pietatis studio, gubernationisque augmento sanctæ ecclesiæ deputati sunt officio, malunt imitari turbam malorum, potius quam sanctorum patrum insistere mandatis: ut ipsi etiam qui redimere debuerunt, venditiones facere intendant, quos Christi sanguine præsciunt esse redemptos; ita dumtaxat, ut eorum dominio quo sunt empti, in ritu Iudaismo conuertantur oppressi: & fit execrabile commercium, ubi nitente Deo iussu est sanctum adesse conuentum; quia^s maiorum Canones vetuerunt, ut nullus Iudæorum coniugia^h vel seruitia habere præsumat de Christianorum cœtu, sed sacræ fidei sibi cohærentia tam coniugia quam seruitia, fauente Deo, vnice adhæreant; dicente Propheta: *Qui* ^{Psalm. 67.} *habitare facitⁱ vnanimes in domo.* Nam vere nec aduertunt primum quid Dominus præceperit per Moysen dicens: *Si quis furatus fuerit hominem, &* ^{Exod. 21.} *vendiderit, conuictus, quod morte moriatur.* Et iterum: *Si fratrem tuum Hebræum redemeris, seruiet tibi septem* ^{Dent. 15. secundum septuaginta.} *annis, & liberum abire permittes.* Quod sine dubio ab eis præscimus impleri. Quid enim deterius, quidve in præceptis, dum ipsi, quos nouimus Dei infectatores, ita malunt sibi concessa implere præcepta, ut nulla prorsus ratione maneant euitata,
Concil. Tom. 15. Ece ij

quanto magis nos, qui redemptos nos congaude-
mus precio sanguinis sacri, conuenit custodire
omnia præcepta? Quid igitur sacerdos ille, vel Le-
uita, siue etiam omnis athleta Christi sibi vendica-
re velit, dum Dominum & Redemptorem no-
strum Iesum Christum non vult imitari; secun-
dum quod ipse vaticinantibus prophetis ait: *Vos*
sacerdotes & Leuitæ afferte arcam Domini Dei Israel
ad locum, qui paratus est: sit timor Domini vobiscum,
& cum diligentia cuncta facite. Leuate sacrificium,
& venite in conspectum eius, & adorate Dominum in
decore sancto. Et alibi: *Perfectio tua, & doctrina tua*
viro sancto tuo, Domine, ut ponat thymiana in furo-
re, & holocausta super altare tuum. Et illud: *Labia*
sacerdotis custodiunt scientiam, & legem de ore eius ex-
quirunt: quia angelus Domini exercituum est. Lex ve-
ritatis in ore eius: & iniquitas non est inuenta in labiis
eius. In pace dirigens ambulauit: & multos conuertit ab
iniquitate. Necnon & Dauid: *Sacerdotes tui, Domine,*
induantur iustitia, & sancti tui lætentur. Viduam eius
benedicens benedicam, & pauperes eius saturabo panibus.
Sacerdotes eius induam salutari, & sancti eius exulta-
tione exultabunt. Quod & ipse Dominus & saluator
apostolis suis præcepit, dicens: Euntes per vniuersum
mundum, prædicate euangelium regni: appropinquauit
enim regnum cælorum: dæmonia eiicite, claudos cura-
te, leprosos mundate, mortuos suscite. Et iterum: *Quis*
putas est fidelis seruus, & prudens, quem constituet
Dominus super familiam suam, ut det illis cibum in tem-
pore (opportuno.) Beatus ille seruus, quem cum ve-
nerit Dominus eius inuenerit sic facientem: Amen

1. Paral. 15.

1. Paral. 16.

Deut. 33.

Malach. 2.

Ibidem.

In vulgat.

est: In pace

& agnitate

ambulauit

mecum, &

multos, &c.

Psalm. 131.

Matth. 10.

Matth. 24.

dico vobis, quoniam super omnia bona sua constituet eum. Nam & Petro dixit: *Simon Petre, si diligis me, pascue oves meas.* Vnde & apostoli in vnum commorantes, possessiones proprias & substantias vendebant: & non quidem credentium animas euertebant, sed magis vnicuique, prout opus erat, fidelium diuidebant. Quod & beatus admonet Petrus dicens: *Pascite qui est in vobis gregem Dei, custodientes, non coacte, sed spontanee secundum Deum, neque turpis lucri gratia, sed voluntarie: ut cum princeps pastorum apparuerit, percipiat immarcescibilem gloriæ coronam.* Nam & Paulus ita ad Timotheum ait: *Exemplum esto fidelium in verbo, in conuersatione, in fide, in caritate, in castitate, ut profectus tuus manifestus sit omnibus. Quia siue Iudæi, siue Græci, siue serui, siue liberi, vnum spiritum in Christo potati sumus, & semetipsum pro nobis tradidit, factus pro nobis maledictus, ut in nobis benedictio Abraham fieret.* Iacobus igitur ita loquitur: *Religio munda, & immaculata apud Dominum & Patrem hæc est, visitare pupillos & viduas in tribulatione eorum, & immaculatum se custodire ab hoc sæculo.* Dicat nunc quisquis ille est sectator interminabilis vertigo testatione, quis ex apostolis sanctis, vel ex omni turba credentium, quos aduocauit Dominus, quemquam vendidisset aliquatenus hominum; dum ipse Dominus in euangelio dicit: *Venit enim filius hominis quærere, & saluum facere quod perierat.* Audi namque Zachæum Domino dicentem: *Ecce dimidium bonorum meorum do pauperibus: & si quid aliquem defraudaui, reddo quadruplum.* Quorum exempla apostoli &

Philipp. 3.

omnis toga sanctorum martyrum & confessorum impleuerunt, & nobis implenda insinuauerunt, dicente apostolo Paulo: *Imitatores mei estote, sicut & ego per omnia Christi.* Nam qua fronte, qua etiam conscientia, quisquis ille est prioris illius imitator proditoris, ut post huius nefanda commissa Domino Deo præsumat offerre libamina, aut perceptionis suscipiat sacra mysteria, quæ nobis est concessum in oblatione peccatorum nostrorum, dum

Math. 27.

dicit: *Non licet mittere eos in corbonam, quoniam pretium sanguinis est.* Corbona enim nostrorum est arcana^{*fort. peccatorum,} peccatorum, in quo sanctum suscipimus corpus: & maxime nobis est custodiendum de talibus commerciis, ne inquinemur mentibus nostris, & proruamus cum Iuda negotiatore, cordibus cæci:

Marc. 14.

secundum quod Dominus dicit: *Væ homini illi, per quem filius hominis tradetur in manibus peccatorum: bonum erat illi si natus non fuisset homo ille.* Quod non tantum pro Iuda, sed pro omnibus scilicet,^{*fort. qui cuiusmodi} cuius mercimoniis deseruiunt, & ipsi illi in diem iudicii erunt condemnati, per quem venundati in hæresem ceciderunt Iudaice, aut etiam præsentī sæculo mala suscipient, secundum propheticum sermonem: *Ecce furor Domini egrediens, procella ruens in capite impiorum conquiescet.* Et iterum: *Propheta namque & sacerdos polluti sunt, & in domo mea inueni malum eorum, ait Dominus. Idcirco via eorum erit quasi lubricum in tenebris. Impellentur enim, & corruent in ea, auferam enim super eos mala, annum visitationis eorum,*

Jerem. 30.
quamquam
paulo aliter.
Jerem. 23.

*ait Dominus. Et per Isaiam: Dedi populum meum in manu tua, non posuisti eis misericordiam,** aggrauasti in-

Isa. 47.

*superse-
nem ag-
grau. est
in Isai.

ANNO
CHRISTI
656.* sede in
pulvere,* prolixius
iudicium.* f. pro-
locutus

gum tuum valde, descende ^{*}in puluere, sede tacens, &
intra in tenebras, veniet super te malum, & nescies, &
irruet repente calamitas, quam non poteris expiare. Et
iterum in euangelio Dominus dicit: *Attendite a* ^{Matth. 7.}
falsis prophetis, qui veniunt ad vos in vestimentis ouium,
intrinsecus autem sunt lupi rapaces. Et illud: *Cauete* ^{Marc. 12.}
ab his qui deuorant domos viduarum simulantes lon-
gam orationem: hi accipient ^{*}*damnationem maiorem.* Et
iterum: *Neminem concutiatis, neque calumniam facia-* ^{Luc. 3.}
tis, & contenti estote stipendiis vestris. Quia si quis ^{Marc. 9.}
scandalizauerit unum de pusillis istis, qui in me cre-
dunt, expedit ei vt ligetur collo eius mola asinaria, &
proiciatur in mare. Vnde & in actibus apostolo-
rum ita Dominum legimus dixisse: *Saule, Saule,* ^{Act. 9.}
quid me persequeris? numquid in cælum ascenderat
Saulus, vt ibidem persecutionem eius sustineret
Dominus? sed in seruis suis habitans hanc ^{*}*prolatus*
est sententiam, sicut ipse dicit: Qui vos spernit, me ^{Luc. 10.}
spernit; & qui me spernit, eum spernit qui misit me.
Et illud: *Qui non est mecum, contra me est, & qui non* ^{Matth. 12.}
congregat mecum, spargit. Quod etiam dudum per
prophetam dixit: *Populus hic labiis me honorat, cor* ^{Isa. 29.}
autem eorum longe est a me: sine causa autem colunt me, ^{Matth. 15.}
docentes doctrinas, & mandata hominum. ^{Marc. 7.} Et in euan-
gelio: *Quid enim prodest homini, si mundum vniuer-* ^{Matth. 16.}
sum lucretur, animæ vero suæ detrimentum patiatur.
Ecce paterfamilias plantauit vineam, id est, eccle- ^{Matth. 21.}
siam, & locauit eam agricolis, id est, sacerdotibus.
Cum ergo venerit Dominus vineæ, quid faciet agricolis
illis? Malos male perdet, & vineam locabit aliis agri-
colis, qui reddant ei fructus temporibus suis. Nam dicit

Matth. 14.
& 24.ipse : *Vigilate & orate , ne intretis in tentationem : quia nescitis qua hora Dominus vester venturus sit.* ANNO CHRISTI 656.

Luc. 12.

Si autem dixerit malus seruus ille in corde suo : Moram facit dominus meus venire : & cæperit concutere conseruos suos , & ancillas ; manducet autem & bibat cum ebriis , veniet Dominus serui illius in die qua non sperat , & hora qua ignorat , & inutilem

Matth. 22.

seruum mittet in tenebras exteriores : ibi erit fletus , & stridor dentium. Si quis enim post hanc definitionem talia agere tentauerit , nouerit se extra ecclesiam fieri , & præsentis & futuro iudicio cum Iuda simili pœna percelli , dum modo Dominum denuo proditoris precio malunt ad iracundiam prouocare.

Opitulante miseratione diuina , & gloriosissimi Reccesuinthi principis inhærente voluntate religiosa , his gestis decentissime alligatis , & in pace connexis , ex totis præcordiorum * abditis damus gloriam & honorem soli * visceribus æterno & immortalis Deo Patri , & Filio , & Spiritui sancto , cuius donum collatum nobis agnoscimus , pro eius ecclesiæ statu , & prompte gerere curam & * posse sacri * possella regiminis competentia disponere iura : a quo petimus & optamus , vt porrecta in longitudine felicitum dierum sacratissimi principis vita , * & omni gloriarum decore per- * eam petim * pollente salute , nobis quoque tribuat susceptum * pollere ecclesiæ suæ regimen in æquitate disponere , in sollicitudine gubernare , & in pace tenere : vt post mundi huius * suscepta pericula peruenire possimus ad cælestia re- * suspecta gna. Amen.

DECRETVM

PRO POTAMIO EPISCOPO.

ASSVMERE poteramus canoram in tantum fraternæ latitiæ tibiam , quia diuina pietas Conuentum nostrum ad concordie conuocauerat studia , & conuenerat

* mœ-

ANNO
CHRISTI
656.

* abnu-
ere mœ-
sticiam
vitæ,

* Sed gra-
uius col-
lisi thre-
nam

* mœsticiam vitare, quoniam visitatione disciplinæ vide-
batur paternas regulas innouasse. * Sed grauius sistrum
pro cymbalo sumimus, & funus pro carmine decan-
tamus, gementesque cum Ieremiæ questibus dicimus:

Dissolutum est gaudium cordis nostri, versus est in luctum chorus no- Thren. 5.

ster. Vnde & vā coram nobis conspiciamus, quoniam ceci-
disse coronam capitis nostri videmus, dum tam nobile in
infimum corruit, quod in tam sublime sanctitatis optimū
stetit. Ecce etenim tractantibus nobis in pace Dei de ec-
clesiasticis regulis, delatum est Conuentui nostro episto-
lium confusæ confessionis, & abolendæ subscriptionis,
quod Potamius Bracarenis ecclesiæ episcopus de factis
propriis suisque verbis annotarat & articulis: quo rese-
rato, quid obliteranda pagina, & abolenda literarum pan-
derent elementa, fletibus potius quam sermonibus la-

Potamius
Bracarenis
episcopus
successit Lu-
liano. sub-
scribit in
VIII. Tole-
tano.

* cogni-
tio recē-
siuit.

crymosa * concio recensuit. Tunc solitarie tantum se-
cretimque adunatis pontificibus Dei, prædictum episco-
pum adesse coram nobis fecimus. Quem singultibus ag-
gredientes amplius quam loquelis, referatam illi suæ de-
formitatis & nostræ confusionis scripturam protulimus:

* illico

quam accipiens, ac recurrens, sciscitantibus nobis, vtrum
sui operis, & suæ annotationis intimatio esset; * ille suum
actum, sui que oris eloquium, suorum quoque digito-
rum esse robur asseruit, quod illic relegendo * peruidit.

* proui-
dit.

Rursum diuini nominis contestatione hunc adiurantes,
obtestati sumus * vt, an de se sponte mendacium diceret,

* vt si nō
aut de se

* violenti-
æ pro-
uentu

aut alicuius * violentia premeretur, & perterritus talia e-
narraret, veraciter indicaret. Qui mox flebili voce, lu-
minibusque ploratu madentibus & fragore singultuum,
cum vnus Dei nominis iuramento clamauit, se & vere
eadem mala de se confiteri, & ad hæc confitenda nulla se
violentiā pragrauari. Vnde etiam ferme per nouem men-
ses sponte deseruisse regimen ecclesiæ suæ, & ergastulo
quodam, pro admissio flagitio acturus pœnitentiam, se
conclusisse edixit. Tunc per fidelem confessionem eius,

* quod
tanto fe-
mineo
sordui-
set ita-
pro, &
licet

agnito * quod tactu femineo sorduiisset, & declarato,
licet hunc paterna antiquitas sacris regulis deiicere ab
honore decernat, nos tamen miserationis iura seruantes,
non abstulimus nomen honoris, quod ipse sibi sui
criminis confessione iam tulerat; sed valida auctoritate

decreuimus, perpetuæ poenitentia hunc inferuire officiis,
& ærumnis: prouidentes melius illum per asperam &
* dumofam ire poenitentia sollicitudinem, vt quandoque
perueniret ad refrigerii mansionem, quam relictum in
voluntatis suæ latitudine ad præcipitium deiici æterna da-
mnatione. Tunc venerabilem Fructuosum ecclesiæ Du-
mienfis episcopum communi omnium nostrum electio-
ne constituimus ecclesiæ Bracarenfis gubernacula conti-
nere: ita vt omnem metropolim prouinciæ Galloeciæ,
cunctosque episcopos populosq; Conuentus ipsius, om-
niumque curam animarum Bracarenfis ecclesiæ guber-
nandam suscipiens, ita componat atque conseruet, vt &
Dominum nostrum de rectitudine operis sui glorificet,
& nobis de incolumitate ecclesiæ eius gaudium præstet.
Quia vero ad futura prospicere conuenit, ne exoriri pos-
sit in statu pacis quædā commotio litis, patrum sententiā,
quæ iam dictum Potamium episcopum rectitudine dam-
nat, huic decreto connectere nostra vigilantia procurat.

EX CONCILIO VALENTINO GALLIÆ,

TITVLO QVARTO.

NEC illud, fratres, scribere alienum ab ecclesiæ vtili-
tate censuimus, vt sciretis, quicumque sub ordina-
tione, vel diaconatus, vel presbyterii, vel episcopatus
mortali crimine dixerint se esse pollutos, a supradictis
ordinationibus submouendos; reos scilicet, vel veri con-
fessione, vel mendacio falsitatis. Neque enim absolui po-
test * is qui in semetipsum dixerit, quod dictum in alios
puniretur: quoniam omnis qui sibi fuerit mortis causa,
maior homicida fit.

Multæ quidem & aliæ sententiæ huic poterant inne-
di decreto, quæ prædictum Potamium episcopum * se-
uerissima auctoritate abiicere iubent. Sed ex omnibus
hanc conscriptam ponere sententiam maluimus: ne si to-
tius damnationis edicta replicassemus, grauissimæ vltio-
nis auctores existere videremur. Factum est decretum
sub die Kalendarum Decembris, anno feliciter octauo
regni gloriosissimi domini nostri Reccesuinthi regis.

* Eugenius indignus Toletanæ sedis metropolitanus episcopus
hoc iudicii nostri decretum subscripsi.

Similiter & alii episcopi subscripserunt, numero viginti.

* dumo-
sam po-
nitentia
solitudi-
ne quan-
doque
perueni-
re

* in his, si
in seipsum
dixerint

* seuerissi-
ma

* Omnes
sacerdo-
tes præ-
dicti Co-
cilii hoc
stabiliter
fanciui-
mus.

ANNO
CHRISTI
656.

ALIVD DECRETVM.

DIVTINIS tractationibus inueniri quod iustum est, vt experientia est iudicantium comprobarum, ita & iuxta summi iudicii statuta plenior inuenitur auctoritas. Ideo mentis intentione, orisque simul, studia deducentes in cognitionem audiendi negotii, delatum est ad nos in conuentu sancti Concilii, ex directo gloriosi domini nostri Reccesuinthi regis, per illustrem Vvambanem, testamentum gloriosae memoriae S. Martini ecclesiae Bracarensis episcopi, qui & Dumienfe monasterium visus est construxisse; vt referato eo quid hic memoratus beatissimus vir decreuisset nostrae cognitioni patefceret. Quo testamento in omnium Conuentu relecto, comperimus ex ordine a memorato principe ad nos esse directum: quoniam idem gloriosae memoriae sanctissimus vir decreuerat, vt succedentibus per ordinem regibus, ad complementum eius ipsius testamenti constitutio commendata maneret. Tunc deinde illatum est nobis testamentum Recimiri memoratae ecclesiae Dumienfis episcopi, quod de rebus suis in eadem ecclesia decreuerat examinatione veridica dirimendum.

Quo relecto cognouimus eundem auctorem suum illic diuersae constitutionis edidisse condiciones: inter quas vnam validam conatus est religatione constringere, deputans & illationes tributorum, & precia frugum absque aliqua diminutione annua vice pauperibus erogari, nihilque esse absque deliberatione relictum, quo vsibus ecclesiae possit quadam liberalitate seruire. Tunc ex voce partis Dumienfis ecclesiae astrictum est, quod vniuersas species generis & corporis rerum, quae in eiusdem ecclesiae domo intrinsecus ad vsus domesticos ex tempore suae ordinationis idem episcopus Recimirus inuenit, & quae ipse aut de opere vtriusque sexus artificum familiarum ecclesiae potuit habere confecta, atque illata, aut quae sua professione habuisse visus est conquisita, omnia moriens iussisset pauperibus erogari. Quaedam vero ita vili precio vendi ordinasse, vt negotiatio earum rerum perditio potius quam mercatio censeretur. Addidisse quoque quosdam liberos ex eiusdem ecclesiae familiis, quibus etiam cum

Subscribit
in VII. To-
let. numero
septimus.

Concil. Tom. 15.

Fff ij

aliis ad se pertinentibus omnibus, amplius quam quinquaginta reperitur vtriusque sexus dedisse mancipia. Quibus damnis ita cognitis, quia & cuncta remedia intrinsecus domus tam indiscrete largita fuerant, ne quid ad * integritatem ecclesiæ reliquum superesset, cum nulla * dignitatem
imminens causa pauperum necessitatis existeret, * quæ * quæ in hoc sancta lex examussum erogare deprehensa est.
hoc tam integre & perfecte examussum erogari deposceret, atque pro libertis illis nihil secundum canonicam sanctionem datum in commutationem patesceret; sed nec pro mancipiis, & reliquis rebus eisdem libertis collatis, aliquid in repræsentationem ecclesiæ relictum notesceret: verum & suam rem ita in nomine pauperum relegasset, ne aliquid remedii ex hoc ecclesiasticus usus attingeret, ducti sumus, tam rationis intuitu, quam paternarum sanctionum edicto, ipsius testamenti seriem, etsi non usquequaque * in irritum deuocare, in quodam tamen, rationabili auctoritate, temperamentum deducere: scilicet, quia tantorum dispendiorum damnis, a memorato Recimiro episcopo factis, res ecclesiastica dignoscitur subiacere, omnis res eius, quam inde * legatam reliquit pauperum nomini, tamdiu Dumiensi ecclesiæ plena deferuiat facultate, donec omne hoc damnum, quod in vtenfilibus domus sustinuit, valeat euidentius reparari, ac tunc, completa restitutione damni, obseruetur, sicut decreta est, series testamenti. Liberti vero, qui ex familiis ecclesiæ facti sunt, & seu res vniuersa, quæ in mancipiis, aliisque corporibus, * vel illis suis hominibus collata esse dignoscitur, cuncta in discretionem venerabilis fratris nostri Fructuosi episcopi disponenda relinquimus: vt quia hæc euidentis ordo patrum in irritum deuocat, illius temperamentum hæc ad miserationem adducat, qualiter nec regulam paternam modus excedat, & miserationem seueritas non extinguat: vt secundum merita seruientium, & libertatis præmia, & rerum donaria, vel subtrahat, vel concedat. Editum sub die Kalendarum Decembris, anno feliciter octauo regni gloriosissimi domini nostri Reccesuinthi regis.

Eugenius indignus metropolitanus Toletanæ sedis episcopus hoc iudicii nostri decretum subscripsi.

Similiter & alii episcopi subscripserunt numero viginti.

ANNO
CHRISTI
656.

SVBSCRIPTIONES.

Interfuerunt huic sancto Concilio pontifices numero viginti.

- ^m Eugenius regiae vrbis metropolitanus episcopus.
Fugitiuus Spalensis metropolitanus episcopus.
ⁿ Fructuosus Bracarenfis metropolitanus episcopus.
Marcus Castellonenfis episcopus.
Vvidericus Segontienfis episcopus.
Mauritius Oretanus episcopus.
* Vbitericus Elenfis
* Ibitaricus Elnenfis episcopus.
Dauila Complutenfis episcopus.
Egeredus Salmanticensis episcopus.
Quiricus Barcinonenfis episcopus.
Caesarius Olyssipponenfis episcopus.
Athanasius Setabitanus episcopus.
Balduigius Arcauicenis episcopus.
Euficius Segobrienfis episcopus.
Hermenfredus Lucenfis episcopus.
Magnarius Accitanus episcopus.
Ilpidius Asturicensis episcopus.
Sozimus Elborensis episcopus.
Stephanus Valerienfis episcopus.
Flauius Portucalenfis episcopus.

Vicarii episcoporum.

- * abba agens Vicē Egilani
* Giberici
Argefredus * abbas Eligani episcopi ecclesiae Oxomenfis.
Martinus abbas Valdefredi episcopi ecclesiae Mentefanæ.
Eliga presbyter * Giberii episcopi ecclesiae Bigastrenfis.
Agricius diaconus Vbinibalis episcopi ecclesiae Illicitanæ.
Daniel diaconus Marcelli episcopi ecclesiae Vritanæ.

NOTÆ GARSIAE LOAISÆ.

^a *Æra* 694.] Ambrosius Morales congregatum ait anno Domini 658. Vafæus anno Domini 655. Verum constat aperte congregatum fuisse æra 694. Nam vndecimum Toletanum, vt dicitur Can. 1. eiusdem, congregatum fuit post decem & octo labentium annorum excursu a decimo, quod est æra 713. & bene; nam is est annus quintus Vvambæ regis.

^b *Paschale festum.*] Quo die pascha foret celebrandum olim dubitabatur, & ecclesiis minoribus maior ecclesia diem præscribebat, vt statutum inuenio Conc. Carthag. III. cap. 1. vbi præcipitur, vt omnes Africanæ prouinciæ episcopi obseruationem paschalem ab ecclesia Carthaginensi curent accipere. Metropolitanus vero siue primas ad omnes episcopos literas dirigebat de die quo festum hoc celebrandum esset. Idque cauetur eodem Concilio cap. 41. I. Arelat. Can. 1. Bracarenfi II. cap. 9. & Carthag. V. cap. 7. vbi clarius dicitur.

Tempus
Concilii.

Cap. 1.
Quo tem-
pore pa-
scha cele-
brandum.

Fff iij

tur: *Placuit vt dies venerabilis pasche formatarum subscriptione omnibus intimetur.* Toletano autem Concilio IV. statuitur, vt metropolitani sacerdotes, ante tres menses Epiphaniarum, literis se inuicem inquirant; vt communi scientia edocti, diem resurrectionis Christi comprouincialibus suis insinuent. Die vero dominica festum hoc celebrandum decernit Pius papa I. epist. prima ad vniuersos: & Victor papa I. epist. 1. non autem cum Iudæis, qui luna decimaquarta illud celebrant: vnde illud ecclesiastici 43. *A luna signum diei festi, luminare quod minuitur in consummatione.* vt constituitur Concil. Antioch. Can. 1. in quo etiam citatur Nicænum primum. Vnde hic dicitur: Ne in Iudaicum incidamus errorem. Vndecimo Kalendarum Aprilium mandat illud celebrari Innocentius I. epist. 11. & Vigilius papa epist. 1. cap. 5. Huius celebritatem sex diebus terminari sancit Concil. Matiscon. II. Can. 2. De hac re etiam vide Isidororum lib. 1. de officiis ecclesiast. Hoc anno 1582. reformatus est error anni, & paschatis dies certus statutus est, secundum Canones Concilii Nicæni, per Kalendarium Gregorianum, consumptis decem diebus a quinto vsque ad decimum quintum mensis Octobris, aliisque adhibitis regulis & canonibus ad certam semper paschatis rationem habendam.

Festum pentecostes celebrare in Hispania.

Aduentum sancti Spiritus. Pentecostes festum olim non in tota Hispania solitum fuisse celebrari, constat ex Concilio Eliberitano; vbi, vt huiusmodi error corrigatur, ita cauetur cap. 43. *Prauiam institutionem emendari placuit, iuxta auctoritatem scripturarum, vt cuncti diem pentecostes celebremus. Quod qui non fecerit, quasi nouam haresim induxisse notetur.* Præcipua vero anni festa Concil. Agathense, Can. 22. ponit pascha, natalem Domini, epiphaniam Domini, ascensionem Domini, pentecosten, & natalem S. Ioannis Baptistæ. Quibus diebus illis qui in agro oratorium habebant, non licebat in eo, sed in ciuitate, sacro Missarum interesse; vt patet ex eodem loco, & diuo Isidoro lib. de officiis ecclesiasticis.

Solennitas natalis Domini quæ.

Natiuitatis dominicæ sacrum. De festo natiuitatis est apud Telesphorum, qui fuit septimus a Petro pontifex, in epistola ad vniuersos, quo pacto celebrandum, & in nocte illa Missa est solenniter decantanda, cum angelorum hymno: aliaque quæ ibi de natali etiam Domini, & ab Isidoro lib. de officiis ecclesiasticis annotantur.

Solennitas annuntiationis quædo in Hispania celebratur.

Sicut ex antiquitate regulari. Concilium Laodicenum: *In quadragesima non celebrentur martyrum natalitia.* Can. 53. & habetur 33. quæst. 4. Non oportet. Hæc solennitas annuntiationis est hodie celebris decimoquinto die Kalendarum Ianuariarum in sancta ecclesia Toletana, omnique cultu & splendore veneratur, vocaturque expectatio partus, & festum dominæ nostræ de la O. & in tota Hispania colitur vt festiuus dies, præcipue tamen in Toletana basilica; eo quod eo ipso die sanctissima Virgo Ildefonso archiepiscopo oranti ad nocturnas preces, vestem, qua in sacris solennioribus vteretur, astante sanctarum virginum choro, tradidit. Extat nunc lapis veneratione & pietate celeberrimus, in eodem augusto templo, vt

ANNO
CHRISTI
656.

memoria maiorum acceptum traditumque est, quo stetit Virgo sanctissima, pedesque fixit. Hæc fusius traduntur in officiis ecclesiasticis ecclesiæ Toletanæ a S. D. N. Gregorio XIII. approbatis.

^f *Septima collationis obiectu.*] Totum hoc caput in excusis desideratur. Cap. 7.

^g *Maiorum Canones.*] Concil. III. Aurel. Can. 3. Eliberit. cap. 16. III. Tolet. cap. 14. Aut si iuncti separentur II. Aurel. Can. 18. & III. Aurel. Can. 13.

^h *Vel seruitia.*] Sic multis Conciliis cautum, ut mancipia non habeant Christiana, III. Tolet. cap. 14. & IV. Tolet. cap. 65. & legibus Vvisigothorum lib. 12. titul. 3. leg. 12. quæ est Eruigii: Ne Iudæis mancipia seruiant, vel adhæreant Christiana, & leg. 16. ibidem.

ⁱ *Vnanimis in domo.*] Psal. 67. ubi vulgata editio habet: *Deus qui* Explicatur.
habitare facit vnus moris in domo. Septuaginta vnus moris *μονὸς ὁμοῦ* transferunt. Hieronymus ita: Deus inhabitare facit solitarios, quod *μονὸς ὁμοῦ* vox etiam significat. Sic Basilii, & alii *μονὸς ὁμοῦ βίον* solitariam vitam appellant. Addit Hieronymus super hunc psalmum: In Hebræo habetur: *Dominus inhabitare facit monachos in domo.* Augustinus ibidem legit: Qui habitare facit vniuersi modi; explicatque vnanimes vnum sentientes, & vnus moris.

^k *Potamius episcopus.*] Potamius Bracarensis episcopus, eo quod Potamius
tactu femineo sordidisset, deponitur a sede. Sic enim cautum erat quis.
Canone apostolorum 25. *Episcopus, aut presbyter, aut diaconus, qui in fornicatione, aut periurio, aut furto captus est, deponatur: non tamen communionem priuetur: dicit enim scriptura: Non vindicabit Dominus bis in idipsum.* Habetur dist. 81. cap. Presbyter.

^l *Subscriptiones.*] Subscribunt in decimo Concilio Toletano fere Qui quot-
iidem episcopi qui in nono hoc ordine: Athanasius Setabitanus, qui ve episco-
in VIII. & IX. Balduigius Arcauicensis, in VIII. & IX. Dauila Com- pi subscri-
plutensis in VIII. & IX. Eugenius regis urbis in VII. & VIII. Vnde pserint.
deducitur duodecim annos tenuisse Toletanam sedem, ut testatur Ildefonsus de viris illustribus: nam in V. & VI. alter Eugenius subscribit, cui hic successit. Egeredus Salmanticensis, qui in VII. & VIII. Euficius Segobriensis, qui in IX. Egilanus Oxomensis, qui & Egila, in IV. & V. Gibericus Bigastrensis per procuratorem, qui in VIII. & IX. Hermenfredus Lucensis, qui in VIII. Marcus Castellonensis qui in VII. VIII. & IX. Mauricius Oretanus, qui in VIII. & XI. Magnarius Accitanus, qui in IX. Marcellus Vrcitanæ per procuratorem, qui in VIII. & IX. Stephanus Valericensis, qui in IX. Vvidericus Segontiensis, qui in VIII. & IX. Vbinibal Illicitanæ per procuratorem, qui in VII. VIII. & IX. Valdefredus Mentellanæ per procuratorem, qui in IX. Præterea subscribunt Cæsarius Olyssipponensis, qui successit, Neufrido, in VII. Fugitiuus Hispalensis, qui successit Antonio, in VIII. Fructuosus Bracarensis, qui successit Potamio deposito, in VIII. Flauius Portucalensis, qui successit Vvibefo, in VI. Ilitaricus Elnensis, qui successit Acutulo, in VI. Ilpidius Asturicensis, qui successit Candidato, in octauo. Quiricus Barcinonensis, qui successit Olæ, in octa-

uo. Sozimus Elborensis, qui successit Abientio, in octauo.

In hoc Concilio, quamuis est nationale, non subscribunt abbates, neque viri illustres officii palatini. forte eæ subscriptiones desunt in manuscriptis codicibus.

^m *Eugenius.*] Interfuit VIII. & IX. Conciliis Toletanis, vir sanctus. sunt qui affirmant inter diuos relatum fuisse.

Fructuosus
quis.

ⁿ *Fructuosus.*] Fructuosus ex regio Gothorum sanguine ortus, ducis filius, episcopi Palentini Tonantii discipulus, multorum monasteriorum conditor, & pater, ex Complutensi abbate, cum monasterium exædificauerat, ad Virgidiensem tractum Iusti & Pastoris martyrum nomine Dumienfis episcopus creatus, in Potamii deiectioni locum subrogatus, Bracarenfis ecclesiæ curam suscepit. Actis huius Concilii post Eugenium Toletanum, & Fugitium Hispalensem subscribit. Eius memoria cum sanctitatis opinione a populis Bracarenfibus & Compostellanis colitur, festo die dicato ad sextum decimum Kalendas Maii. Corpus eius in monasterio ab ipso exædificato inter Dumium & Bracaram sepulturæ mandatum, postea Iacobo Gelmiride primo Compostellæ archiepiscopo Compostellam translatus, vbi magna populi veneratione colitur.

IACOBI SIRMONDI ADMONITIO AD LECTOREM DE SEQUENTI COLLATIONE.

Disputatio Maximi cum Theodosio Cæsareæ in Bithynia episcopo, & proceribus qui cum illo venerant, Bizyæ in exilio ipso peracta est, anno, ut mensis Augustus & 14. indictionis nota docet, 656. Quare in annalibus ecclesiasticis recte huic anno adscribitur. Male autem iudicium quæstio, quæ Maximi exilium, ut dictum est, antecessit, in sequentem annum ibidem coniecta est, cum ad præcedentem referri deberet.

*TOMVS CONTINENS RELATIONEM
de dogmatibus quæ mota sunt inter sanctum Maximum &
Theodosium episcopum Cæsareæ Bithyniæ, seu consules qui
cum eo erant.*

Ex collecta-
neis Anastasi
bibliothecarii a
R. patre
Iacobo Sirmondo so-
cietatis Iesu editis.

QUÆ mota sunt de immaculata nostra Christianorum fide, atque subintroducæ contrariorum nouitate, inter abbatem Maximum & Theodosium episcopum Cæsareæ Bithyniæ, necessarium duxi manifesta facere omnibus vobis, qui in orthodoxia consistitis: ut cum certius de his scire visi fueritis, glorificetis magis ac magis amatorem hominum Deum, qui dat verbum in apertione oris timentium se: ne forte more solito veritatis inimici
huic

ANNO
CHRISTI
656.